

A szerkesztő lakása:

Rimaszombat, Jánosi-utca 54. szám. Ide intézendő a lap szellemi részét érdeklő minden közlemény és levelezés.

Bélyegtelen levelet nem fogadunk el.

Kéziratot nem adunk vissza.

Az előfizetés díja

Egész évre 4 frt.
Fél évre 2 frt.
Negyedévre 1 frt.
Tanítóknak egész évre . 2 frt.
" fél évre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.

GÖMÖR-KISHONT.

VEGYES TARTALMU HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadó-hivatal:

Rimaszombat, Pokorágyi-utca 1. szám a. a könyvnyomdában — Ide intézendők a kiadóhivatali előfizetés, hirdetés, nyiltér és egyéb felzólalások.

A hirdetés díja:

Egy háromhasábos petítor térfogata 6 kr.
Bélyegdíj minden beiktatás után 30 kr.

Nyiltér:

Egy sor 20 kr

Előfizetést elfogad a „Gömör-Kishont” kiadóhivatala, nemkülönben minden hazai postahivatal. Az előfizetés legezlszerűbben posta-utalvány útján eszközölhető — Hirdetést csak a kiadóhivatal vesz fel.

Társadalmi szabadelvűség.

Valódi államférfiúi mély bölcseséggel, teljes fentartásokat nem ismerő liberalizmussal szállott sikra néhány nappal ezelőtt a magyar parlamentben korunk legkimagaslóbb államférfia, égő társadalmi kérdéseink terén abban az irányban, melynek gyakran megtámadott, de tántoríthatlan szószólói vagyunk. „A modern államnak, mely polgártársai összességében bírja alapját, mely védelmét polgárainak összességétől várja, mely fenállásának anyagi eszközeit a polgárok összességének egyenletes adójából szedi, más jellege nem lehet, mint az, a melyet neki polgárainak összessége kölesönöz. Az állami egység kardinalis feltételeinek szétbontása nélkül nem lehet más az alapelv, mint az egyenjogúság és a szabadság.”

Elemi igazságok ezek s ime mégis egy egész parlament, sőt egy egész ország szellemi előkelősége tapsol azoknak s *ünnepli* azok hirdetőjét.

Miért?

Azért, mert társadalmi közállapotaink terén az elmúlt néhány évtized ragyogó diécsfényű szabadelvűségét lépten-nyomon retrográd irányzatok váltják fel. A társadalom egy elkeseredett küzdelem színterévé vált mely küzdelmében az egyik küzdő fél épen azt tagadja meg, amit a fent idézett elemi igazságok hirdetnek. Az egyik küzdő fél épen a polgárok összességét nem akarja magával egyenrangúnak elismerni és részben elavult, részben képzelt előjogok címén praerogatívát igényel a maga részére.

Kétségtelen, hogy ez a visszás állapot létezik és komoly aggodalomra ad okot. Komoly aggodalmakra, mint minden visszaesés a társadalmak életfolyamatában, mert bár más, mint ephemer jellegű nem lehet, az egészséges fejlődést ideig-óráig mindenestre akadályozza.

A magyar társadalom arisztokratikus exclusiv irányzata és jellege ma már merőben indokolatlan volna. A mióta valódi vívmányként ün-

nepeljük az elnyomott társadalmi osztályok felszabadítását, a mióta nemzeti közkinésnek tekintjük és valljuk a szabadelvűséget, a mióta a nemzeti kultúra hatalmas lendületet vett és áldásaiiban nemes és polgár egyaránt osztaozik: azóta az előjogok más, mint abusus nem lehet. Az azokhoz való göresös ragaszkodás sem nem érhető, sem nem jogos, sőt nemzeti szempontból a legnagyobb mértékben káros. Mert mindaddig, míg ezen előjogok komoly tényezőkként szerepelnek, mindaddig míg azok, önmagukban véve bármilyen tekintetben elhatározó befolyással lehetnek: nem érvényesülhet az idézett előkelő szavakban hangsúlyozott egyenlőség eszméje. Mindaddig nem foglalhatja el a *szellemi erő, a szellemi képesség*, s ami ezzel egyjelentőségű: *az egyéni, tetteiben nyilvánuló érdem* azt a polcot, mely azt saját súlyánál fogva kétségkívül megilleti. Mindaddig, míg komolyan latba esik az élet viszonyok bármely terén a születés által szerzett előkelőség, s háttérbe szorítja az egyéni érdemet, s az egyéni munkát és az egyéni képzettséget: mindaddig nem is álmodhatni az egyenlőség magasztos eszméjének megvalósításáról.

S bár ma a viszonyok e részben odáig fejlődtek vissza, hogy öröktől fogva való alapigazságokért, ha azokat nyilvánosan hangoztatják, csodálattal adozunk, holott abban más, mint kötelességteljesítés egyáltalán nem foglaltatik: a társadalmi fejlődés kérelhetetlen s korlátot nem tűró törvényei előbb-utóbb elementáris szükség-szerűséggel fogják e viszonyokat megváltoztatni. Ezek az elvek oly roppant meggyőző erővel, oly anyagi és szellemi súlyal bírnak, hogy feltartóztatatlanul fészkelődnek be a társadalom az élő, fejlődő, érző és gondolkozó társadalom eszébe és szívébe. Azoknak általános nyilvánulása, teljes és végérvényes győzelme lehet messze, lehet beláthatatlan időkben, de bizvást hihető, hogy kimaradhatatlan.

Utolsó szó. „Tisztelt Szerkesztő ur! Multkori levelem közlése alkalmával abban a véleményben voltam, hogy a „Társadalmi törekvések” írójával szemben mindent elmondtam, a mit mondani akartam. Időközben azonban a „Gömör” szerkesztője jónak látta az én megjegyzéseimre ismét egy hasábot elkövetni — még pedig oly hangon, melyre gyengésem tudatában abban a modorban, melyben ő forgatja tollát, felelni nem tudok. A magas röptű czikk u. i. bővölködik a válogatott kifejezésekben: „tervszerű *heccek*, melyeket nyilvánosan *megbéllyegezték* — „*vakmerőségek* tartom” — „ők is ott kívánnak lenni a magasabb körökben, bár nem veszik be őket” — „nem is *veendő komolyan* ezikkiró ur” — „hiányzik belőle minden társadalmi eszme iránti finomabb érzék” — „taktikája *intrigua és malicia*” stb. s ráadásul a hasábot ezzel végzi: „munkásságában van annyi *szerénység* (már mint a válasz írójának) mely lelküismeretét az ilyen kiesnyes támadásokkal szemben megnyugtatta.” Hát én erre a *nagy szerénységgel* írt czikkre a t. Szerkesztő úr engedelmével megegyezvő reflektálok, még pedig úgy a mint onnan tulról kívánják: a *lényegre*.

Először is *helyesli* azt, hogy mi a művelt egyének társadalmi közösségét óhajtjuk, melyet ezikkiró „kezdettől óta hirdet.” Ha jól tudom (mert ilyen kis városban sok mindent megtud még a polgár ember is), az a büszkén hangoztatott kezdet a „Gömör-Kishontig” nyúlik vissza, melyet egy időben maga ezikkiró is segített — nem nagyon régen — fejelgetni s azt hiszem „akkor” a G.-K. elvi állapontjának volt híve, tehát annak a lapnak, melylyel szemben, hogy saját szavaival éljek: „Front- und Flügelveränderungot” csinált. A hasáb felének ez a lényege, fűszerezve még egy örömmel teljes üdvözléssel a felett, hogy én és elvtársaim „kezdünk a helyzettel tisztába jöni.”

A hasáb másik felében — mintha az elsőben mondotakat megbánta volna — visszasiítja az elismerést és üdvözlést, mert azt mondja, hogy ezikkemet nem veszi komolyan, hogy izgatok, hogy véleményem roszakaratu ferdítés s annyira selejtes terén vagyok, hogy hiányzik belőlem, „minden magasabb társadalmi eszme iránti érzék.” En sok mindent megengedek és sok mindent értek is; megengedem pl. hogy nem volt jogom ezikkiró ur szerkesztői üzenetével foglalkozni, mert a szerkesztői szuverenitás ujabban oly széles körű, hogy még egy más lap munkatársának is lehet üzeneteket küldeni, anélkül, hogy arra szabad volna reflektálni; megengedem, hogy hiányzik belőlem az a bizonyos érzék, mely a finomabb köröket tőlem távol tartja; megengedem, mordom, mind-

TÁRCZA.

Az én szívem . . .

Az én szívem virágos kert
Rózsám te vagy kertésze,
Ápolgatód, öntözöd, hogy
Hervadás ne eméssze.

Ha a bánat vagy fájdalom,
Késérik szívemet,
Mosolyoddal feléleszted
A hervadó ligetet.

Szücs Margit.

A párnak.

Hazajöttem, gyász köröttem,
Sirdogálunk esenlesen;
Azt a régi kedves otthont,
Már hiába keresem.
Fájó köny rezeg szemembe,
Hogyha vissza gondolok,
Mikor lelkem régi képek,
Szép körében andalog.

Tünde szép volt ifúságom,
Kár hogy gyorsan elhaladt.
Ki utamat egyengette,
Jó anyám a föld alatt.
Az ifjuság varázsálma
Tündérvilágba szállt velem,
Lenge karral, zsongó dallal,
Csábítgatott szüntelen.

Az életár elragadta
Korán ifju lelkemet,
Elém tárta bűvös-bájos
Keretben a képeket.
Szívem, lelkem kapott rajtuk,
Most szétfoszlott mind a hány . . .
Csak szememet kápráztatta,
Sok, sok csalfa látomány.

Itthon esend van, néma gyász is,
A szemekben köny ragyog;
A szenvedők közé jöttem,
Oh itt bátran sírhatok.
Borulj reám öreg ember
Egyforma a mi bajunk;
Nem szégyellem, te se rösteld,
Ketten együtt sírhatunk.

Kunhegyi Miklós.

Vesztett harez.

Írta: Kozma Andor.

I.

A plébános úr az esküvő után egyenesen hazament. Hiába volt az ifju pár és a lakodalmas nép minden kérése. Nem való pappak a hangos vigasság. Különösen neki nem való és ma éppen nem.

Húgoeskáját adta férjhez, a gyönyörű kis Mariskát. Nagy kö esett le ezzel a szíveről. Mariska anyja szegéről-végről atyafiságban volt a plébános urral. Mikor a férje meghalt, a tisztos özvegyet a plébános ur magához vette gazdasszonyának. Nagy jót tett ezzel a komoly, istentelő pap. A szegény özvegy gondatlanul élhetett nála holtig s nevelhette gyönyörű kis leányát.

Ez az édes kis gyermek megaranyozta a rideg, legényéletre ítelt fiatal plébános életének tizenöt esztendőjét.

Még három éves sem volt, mikor a plébániára került. A plébános tanította az első értelmes beszédre, az első imádságra az első dalra s az első betűre.

Milyen gyönyörűség volt látni, mint fejlődik a csöpp kis teremtés eleven, életvidor gyermekké s később viruló, bájos hajadonná.

Hanem a kis Mariska még tizenhat esztendőse sem volt, mikor az anyja meghalt.

A deli pap ekkor még csak élete negyvenedik éve körül járt s még sokkal fiatalabbnak látszott, mint a mennyi valóban volt. Ifjusága erényben telttel el s nem akarta elhagyni a szép férfit, a ki soha sem bánt pazarul vele.

A helyzet a gazdasszony halálával igen feltűnő és kényes lett a plébánián. A nagy, tornáczos háznak

csak két lakója volt. Egy ereje javában lévő, ragyogó szemű, fekete hajú férfi és egy tizenhat esztendőse, szőke, selyembaju, szépséges szűz.

De csak azok bírálhatták élesen ezt a helyzetet a kik távolról nézték. A falubeliek nem akadtak fenn rajta. Ismerték papjukat. A leggonoszabb száju emberek is mérget vettek volna arra, hogy ez a becsület, mely hitű pap, ellent lépes állani az ördög minden inéselkedésének. Ennél jó helyen van a bájos kis kisasszony. Nines az a kolostor, a melyben hófehérebb maradhatna ártatlansága, mint a esertői plébánián.

Hanem az esperes-plébános, sőt a canonica visitatio alkalmával maga a püspök is, nem jó szemmel nézték, hogy egy tizenhat éves, szép leány viseli gondját a esertői plébániának. Példálóztak szent Antal kísértéseiről s úgy vélték, hogy a mai papi ember gyarló s nem tanácsos az ilyen kísértéseknek magát napról-napra kiténni.

A plébános magában igazat adott ezen pessimistius vélekedéseknek. Érezte, hogy a kísértés óriási. De tudta azt is, hogy ő inkább meghal, semmint azokban egedjen.

El akarta volna Mariskát a háztól küldeni. De hova küldje? A leánynak rajta kívül nem volt senkije. S mikor elmondta neki, óvatos, szemérmes szavakban a tervét, Mariska a nyakába borult s azt zokogta, hogy inkább ölje meg a bácsi, csak ne küldje el. Ő nem tudna a bácsi nélkül élni, ő sohasem fog olyan messze elmenni, hogy a bácsit naponként ne lássa.

— Férjhez kellene menned Mariska.

— Nem bánom, de messzire nem megyek. Ha itt a faluban talál számomra egy esinos férjet a bácsi, ahhoz megyek — felé Mariska nevetve.

Igy jutott a plébános arra a gondolatra, hogy Mariskát a falubeli ügyes, esinos tanítóval házassítja össze.

— Szereted-e őt?

— Hogyne, hiszen felebarátom.

— De ő egész barátod szeretne lenni. Megkérte tőlem kezdet. Szereted-e őt nagyon, jobban, mint bárki mást?

— Úgy nem, mint a bácsit. De azért szívesen hozzá megyek, Legalább itt fogok lakhatni a bácsi szomszédságában.

A plébános érezte, hogy így sem lesz egészen

ezt az én ön előtt elenyésző esekély személyemre vonatkozólag, de hogy egy szerkesztőnek nyilvános működése, kivált akkor, mikor még a szerkesztői üzenetben is a közvélemény tolmácsa akar lenni, a nagy közönség előtt csak véka alá rejtett gyertya legyen, ezt nem ismerhetem el.

Értem, hogy soraim nem veszi komolyan, — de hogy mindemellett egy teljes hasábon foglalkozik velem, ezt nem értem.

Értem, hogy a magasabb társadalmi eszmék percepiálására képtelennek tart, de azt már megint nem értem, hogy e kiesnylő hitében miért traktál engem ily doctrinair definícióval: „a társadalmi viszonyokban való egyenlőtlenség egy kétszínűség nélküli képszerűség, mely megtagadja az egyenlőség általános abstract elvét, — addig abból az egyenlőtlenség által megteremtett nyomozó képszerűségről csak a szellemi műveltség vezet el egy elvont értelmű egyenlőséghez.” Hol ennek a magyarázat? Sehol. *Másik polgár.*)*

*) Ez utolsó szót — a már unalmasá váló kérdésben — azon megjegyzéssel közöljük, hogy a polemikát, miután véleményünk szerint a tárgy teljesen ki van merítve — végképen befejeztük tartjuk. Szerk.

Színés. et.

A lefolyt hét legérdekesebb eseménye az, hogy városunk egy időre a műzák székhelye lett. Batosy Endre szerdán megkezdte előadásait s ez által a társadalmi élet élénkebb tételére vállalkozó igazgató, társulatával együtt a nemesen szerázó közönség elismerését vívta ki. Mindenek előtt két dolgot kell konstatálnunk, egyik, hogy a társulat eddigi előadásaival megnyerte közönségünk rokonszenvét, a másik, hogy művelt közönségünk rég óta nem tapasztalt buzgalommal látogatja a műzák szerény hajlékát. Mindkettőnek megvan a maga oka. Batosy helyes taktikával működik, mert először minden általa kultivált műfajban bemutatja színészeit; láttunk operettet, tragédiát, bohózatot és népszínművet s el kell ismernünk, hogy többé kevésbé mindenikben megfelelő erővel rendelkezik. Másodsor az előadásokat nem forcirozza nap—nap után, a mi végtére is mindig egy és ugyanazon közönséget kimerítené. Egy hét alatt immár kétszer tartott előadást, mi által egy felől a férfiak után következő előadások tömeges látogatására számíthat, másfelől kellő alkalmat ad színészeinek arra, hogy szerepeikre elkészülhessenek.

A mi az előadások művészi sikerét illeti, meg kell jegyeznünk, hogy a „Kanári Hercegnő”-ének számai részben nem feleltek meg várakozásunknak, — a Szathmári Zs., és Laky E. továbbá a Polgár Béla és P. Károly kettőseinek lezártásával — a karok és finálék feltűnően distonáltak. A darab önként görögülő bohókás meseje máskülönbösen szépen sikerült öszjátékot eredményezett, melyben a nők közül különösen Szathmári Zsuzsika és Laky E., a férfiak közül Polgár Béla, Polgár Károly és Batosy Endre vállaltak ki elismerésre méltó alakító képességgel.

Sokkal előnyösebb oldalról ismertük meg azonban a drámai személyzetet, melynek tagjai esütörtökön a „Már-ványhölgyek” című tragédiában a szó teljes értelmében dícséretre méltó emblemet alkottak. A siker érdemét nemcsak abban látjuk, hogy maga a darab egy örök igazság érvényesülését a gyakorlati életben a legmegkapóbb példával tünteti fel, hanem abban is, hogy az előadó személyzetnek jóformán minden tagja szerepét beható tanulmány tárgyává tette, megértette, átérzte s megfelelően reprodukálta, minek folytán az intelligens elemekből álló közönség osztatlan tetszésnyilvánításában részesült. Batosy Endre ugy is, mint az ó-kor Phidiás, ugy is, mint a modern idők ideáival eltelt Rafael szobrász megkapó drámai alakítást nyújtott, melyben érthetővé tette szenvedélyének mélységét s tragikus halálát. Méltó partnere volt B. Polgár Fanni (Mareo) a könnyelmű énekes nő szerepében, kiről az a hír kering, hogy Mareo legkiválóbb alakítása. Annyi bizonyos, hogy a legkényesebb igényeket is kielégítette. Az elismerés hangján emlékeztünk meg

Kunhegyiről, ki a hírlapíró szerepében élénk temperamentumról s kiváló színjátszó rutinról adott tanubizonyítást. Kedves jelenség volt kis szerepében Szabó Etel a társulat esinos naivája is, míg Szilágyi Berta Rafael bánatos anyját hű alakításban mutatta be.

A társulat harmadik előadása a „Diurnista” című bohózat volt. Feladatunk körén kívül esik, hogy ezuttal a darabok dramaturgiájá méltatásával foglalkozzunk, azért csupán az előadó személyek művészi törekvéseit mérlegeljük s ez előadásról is egészben véve határozott sikert konstatálunk. Az oroszlan rész ezuttal Polgár Bélának jutott, ki a női szabó szerepében igazán pompás genrealakot mutatott be. Minden elismerésünk mellett azonban nem tartjuk izlésesnek a kékszékendő sajátosság viselését, vagy ha már egyik jelenetben úgy volt is, a többiben megelégedtünk volna egy negyedrészes kékszékendővel is, mint a burleszk komikum külső hatására ezéző eszközével. Máskülönbösen Polgár kitérő játéka folytonos derűtségben tartá közönségünket.

Valóságos kabinet képet mutatott be Batosy igazgató is a Sanyaru Vendel szerepében, a Borszem Jankó e törőlmetszett alakját melepő hűséggel s typusban rejő teljes komikummal ábrázolván; a nyomor költészettének minden frásisa zajos derűtséget kellett. Szathmári Zsuzsika élénk pesti kisasszony volt s énekszámait a kitűnően mulató közönség megismételtette. Kunhegyi egy svihák szerepében jeleskedett. Vasárnap Lukács népszínműve Kóza Jutka gyéren látogatott padosorok előtt mondhatni immár megszokott jó előadásban került színre.

Kedden este színre került Moilliac és Milland egyik kiváló operetteje: „Nebántsvirág”, melyet közönségünk nagy része már ismert A nézőteret ez alkalommal is díszes közönség töltötte be, melynek ugyancsak sok élvezetet nyújtottak a szereplők a darab ügyes, korrekt előadásával. A siker oroszlan részében Szathmári Zsuzsika a társulat kedvelt primadonnája és Batosy Endre osztottak. Előbbi a változatos toilette-ekben teljesen otthonosan érezte magát Denise de Flavigny szerepében, mit zárdaszűz, pillanatnyi szükségprimadonna és dragonyos egyik jó megállta helyét s nagy tetszés mellett játszott; Batosy az organista Celestin szerepét kellő diszkreációval ügyes komikummal élvezetesen játszta. A közönség nyílt színen is megtapsolta őket. Szabó Gábor az őrnagyot, Polgár Béla a színigazgatót kitűnően sze-eljesítették; utóbbi — bár ki sé több mérséklet nem ártott volna, — sokszor jóízű mosolyra fakasztotta a közönséget. B. Polgár Fanny mint Corina diva kis szerepében is sikerrel érvényesítette képességét, Szilágyi Berta a fejedelemszony, Szitai a szerelmes dragonyos hadnagy: Champatreux, Polgár Károly Loriot őrnester és Kunhegyi a rendező szerepének helyes előadásával nagyban emelték az est sikerét, melyben egyébként dícséretes buzgalommal segédkezett az összhangozó éneklő kar is.

Megemlítjük itt, hogy az I. felvonás után az öltözében egy kis ünneplés folyt le, melyen a színtársulat összes tagjai és a sajtó képviselői voltak jelen. Az igazgató Batosy Endre névünnepe alkalmából ugyanis a színtársulat egy kis meglepetést készített kedvelt igazgatójának. Kunhegyi Miklós a társulat egyik kiváló tehetségű tagja szép beszédben emlékezett meg a derék igazgató nehéz, beesületes és odaadó működéséről, melylyel elismerésre és hálaforrásra a társulat tagjait. Mely szavakban üdvözölte a társulat nevében, s átnyújtott egy bronzból készült gyönyörű írószer-készletet és egy fiókom szivarokkal megtöltött szép szivartárazát. Batosy igazgató meghatva mondott köszönetet a jelenvoltaknak szíves megemlékezésükért; a társulatot biztosította a legjobb indulatáról, mely mindinkább ösztökéli a beesületes, kitartó munkára, s ehhez kéri a társulat tagjainak lelkes támogatását. Ismételve felharsant a jelenvoltak lelkes éljenzése, s a legjobb kívánságok között indultak a szereplők a színpadra, hogy folytathassák a fenti nagy sikerű előadást.

Az eddigi előadásokból közönségünk meggyőződhetett arról, hogy a Batosy társulata érdemes a támogatásra s viszont színészeink is meggyőződhetek arról, hogy lelkiismeretes törekvéseik jutalma a mi meglehetősen el-

A plébános benyit abba a szobába is, melyben Mariska lakott. Ugy véli, hogy abból a szép leány szelid, szűziesség illata lehel feléje.

— Mariska! Mariska! — szólítja meg az üres szobát a pap. Csak halk, elfojtott zokogást hall válaszul. Az ő saját zokogása az.

És ismét csak odamenekül, kétségbeesetten imaszámolyához s a szent szűz menyeyei lemondást és türelmet hirdető képéhez.

III.

Mennyi is lehet már az idő? éjjel is elmúlt. A plébános kimegy az éjbeburkolt, hűvös udvarra. A tanító lak felől vidám zene üt a fülebe. A nagy bőgő nagyokat, furesákat mordul. Majd meg egészen világosan repül át a zenekar egész nőtája. Bizonyosan kinyitották az ajtót.

Ez a Rákóczy-Induló. Vig. hangos beszéd vegyül bele. A násznép oszlik. A cigány eltávozik. Csönd lesz. Magára hagyták az ifjú párt. Hadd szeressék egymást, hadd legyenek boldogok!...

IV.

A plébános lázas képzeletekkel s gonosz indulatokkal viaskodik.

A vallás és az erény szívének ez a két őrserege küzd az őrdögi vágyak s az elkeseredett öngúnyolás légióival. Az őrség küzd körömszakadtig — de a támadás pokolian erős.

A plébános már nincs az udvaron. Sötét alakja ott czirkál a tanító lak körül. Az ablakok egymásután behunyják világos szemeket.

A ház előtti kis kert bokrán édes dalt kezd egy esalogány. A háztetőn fészkelő golya fölébred a dalra, megrebbenti szárnyát, kering egyet a kémény körül s néhány halk kelepész után ismét beleállja magát fészkebe.

A sötét alak a sötét éjben lihegve onon tova az ablak alatt. Meg-megáll s öklével veri lüktető halántékait.

Egy kutya fölriad, neki rohan a sompolygónak s éktelen lármát csap.

Álmos férfi-cseléd vasvillával csetlik-botlik ki az udvarra s nagyot mordul.

— Hé, ki az?

Senki. A sötét alak gyorsan tűnik el az éjben. A

kényeztetett közönségünk részéről, nem fog elmaradni. Csak az igényeket egyik részről sem kell túlságosan feleslegizni. *Censor.*

Törvényszéki esernök.

A rimaszombati kir. törvényszék bünygyi osztályánál a jövő hét folyamán nyilvános tárgyalás alá a következő ügyek vétetnek:

Deczember hó 1. napján: 1. Rablással vádolt Kiss Balázs és társai ellen folyamatba tett hűnygy. — 2; Lopás büntetével terhelt Bodnár József fenytő ügye. — 3. Felsőbb bírósági ítélet hirdetések.

Deczember 7. napján:

1. Vétkes bukással terhelt Fischer A elleni fenytő ügy.

2. Magán okirat hamisítás vétségével vádolt Oszkocsil J. elleni ügy.

3. Súlyos testi sértés büntetével terhelt Rolyik Márton elleni bünygy.

4. Felsőbb bírósági ítélet hirdetés.

Deczember 9. napján.

1. Földi Miksa ellen erőszakos nem közönség ellen indított bünygy.

2. Felsőbb bírósági ítéletek kihirdetése.

Az ital és ismét csak az ital. Alig van valami, a mi a büneselkményeknél oly gyakran szerepelne, mint a szeszés ital. Alacsonyabb műveltségű népünkél előfordulni szokott ezivakodások, veszekedések és az közben elkövetett beesületes és testi épség és az élet, sőt nem ritkán a vagyon ellen irányuló vétségek és büntettek előzményeit rendszerint a pálinkázás szokta képezni. Es ez annyira elharapódzott, hogy már szinte közmondássá vált a tettesekre nézve az a szólam: „gyerünk egy kis enyhítő körülményt inni.” Nem kevéssé élénkben bizonyítja ezt Závadszky János zárdortalai jubászbojtár esete, a kit a szesznek mértéken felüli élvezete a büntető törvénykönyv 301. §-ával hozott összeütközésbe a mult év egyik boros öszi napjának délutánján, a mit pedig az nap reggel még csak nem is sejtett. A putnoki vásárról hazajövet ugyanis Jokkal István és Koncz Márton betértek a keleméri koresmába, hogy a novemberi levegő kissé barát-ságtalan hatását egy kis „línklunggal” ellensúlyozzák; később ugyanoda követte őket Závadszky János is harmadmagával és mindnyájan összeülvén, egy pár liter pálinkát leeresztettek a garaton és ez által némileg felvillanyozva együtt folytatták utjok hazafelé. Egyszerre csak mintha az elfogyott szesz minden esepje villanyszikrával lett volna tele, mint a menykő-csapás vágott Závadszky János társai közé a kezében volt botfal ügy, hogy az ütés Jokkal István és Hák Pal karját érte. E hirtelen s váratlan támadás minden bizonytal azon összeszóalkozás eredményeként jelentkezett a szeszés főben, a mely a támadó bojtár és Jokkal közt még a koresmai mulatást megelőzőleg előfordult. Ezt igazolja az is, hogy alig haladtak utjok tovább, Závadszky újra visszafordult s ezen szavakat intézve Jokkalhoz: „haragszol-e rám? — kezét nyújtott neki, másik kezével pedig kést döfött ennek mellébe, a mely a testbe jó mélyen behatolva, a különben is gyöngye szervezeti emberről nagy vérömlést s ennek folytán több tüdőlobot idézett elő. Ezért aztán oka volt Jokkalnek ezimborájára megharagudni, még ha előbb a leggyöngédebb baráti érzelmekekkel viseltetett volna is irányában — és az akkor hozzá intézett kérdésre több azzal felelt, hogy brutális sértőtjét a bíróságnál bepanaszolta. Az ügyet a kir. törvényszék fenytő osztálya a mult napok egyikén vette érdemleges előbírálás alá és a tettest, a ki eselekményét beismerve, csupán nagymérvű ittasságával védekezett, a btkv. 303. §-a értelmében másfél évi szabadságvesztéssel sújtotta. Ezt eredményezte a kelleténél több szesz; talán ha egy pohárral kevesebbet ivott volna, az indulat heve benne fel nem lobban és ő szépen haza megy a vásárra a nélkül, hogy utóbb ily kellemetlen „vásárrival” való meglepetésben részesüljön, a miből pedig józan fővel osztályrészt magának aligha kívánt volna.

vasvillás béres vizsakázsolódik az istállóba. A kutya a küszöbre teszi állát s alszik tovább.

A esalogány dala édesen, halkán csöng át az éjen, a csenden.

V.

A plébános künn bolyong a mezőkön, a szőlőhegyeken. Lelkében a harez egyre folyik meg.

— O engem szeretett jobban, mint bárki más a világon. Én jobban szeretem őt, mint bárki más a világon. És ő mégis másé lett s nem az enyém. A sors őt nekem adta — s én ellöktem magamtól a földi üdvösséget. Meg akartam menteni az égit, s haj! azért elvesztetem azt is Nem, nem tudok róla lemondani. Elvesztettem a leányt, de az enyém lesz, mint asszony! Így kell lenni. O boldogabb lett volna velem a bünyben, mint azzal a hitvány rektorral a szent frigyben. S ő boldog is lesz még velem!... S aztán, kárhozzunk el együtt!...

A szerelem örültje a vízi malomhoz jutott. Az nem zakatol ilyen éji órán, csak a vize zuhog egyre.

Az utolsó negyedében lévő, fogyó hold vékony sarlója csak most tűnt fel az égen. Csekély sugárkévéjéből nem jutott világosság az egész vidékre. A mi fénye volt, azt mind oda lövelte egyetlen egy utszéli fa keresztre, mely a patak tulsó partján állott, hogy megsüvegelette s az örök életre figyelmeztesse a malomba járókat.

A plébános égő szeme meglöbbenve meredt a keresztre. Az őrség új erőre kapva vette fel szívében ismét a harezot a daemoni légiókkal.

Keskeny palló vezetett át a tulsó partra. A pap futva iramodott a pallóra, hogy hamar elérje a jobbik lelke segélyére kelő keresztet.

A pokoli légiók nem eresztették addig áldozatukat. A palló közepén mind lázas agyának estek s elszédítettek azt.

— Uram, irgalmazz! — kiáltá a pap s karjait esdve tárta ki a kereszt felé.

Egy esobbanás... s a palló üres volt.

A malom örvénye forgatta meg a legjobb, legigazabb, legszentebb pap testét, hogy az harmadnapon szentetlen földbe, harangzúgás nélkül tétessék örök nyugalomra, s hogy soha se mondassék lelki üdvéért engesztelő mis e.

rendben a dolog. De benső sugallatát agyonérvelte. Asszony lesz; majd gyermekei is lesznek — s végre is, tovább megy legalább egy házzal. Neki is jól esett a gondolat, hogy a szívéhez tört leány nem távozik tőle messzire. Megnyugtatta aggodalmaskodó szívét. Jó lesz így, minden rendben lesz!...

Es összeeskette a fiatal párt az Isten oltáránál. Ő maga. Hangja kissé remegett, mikor Mariskához a kérdéseket intézte. De ennyi volt az egész. Arról a rettenetes viharról, mely kebelében dúlt a szertartás alatt, csak ő maga tudott.

Előtte volt a mult esti jelenet. Mariska az esküvőre való készülődés izgalmai folytán nem volt képes elaludni, ő sem. S az ártatlan, kedves gyermek éjjelkor bekopogtatott hozzá. Ő rémülten ugrott föl a szűz Mária kép elől, melynek szíve nagy baját buzgó imák közt gyónta el. Mariska fehér éjjeli pongyolában, sirva állt előtte. E leány megszokta gyermekeségétől fogva, hogy ő előtte ne szégyenkezzék pongyolája miatt.

— Mit akarsz, Mariska, mit keresel itt?

— Még egy esőket édes jó bácsikám.

S a leány átölelte őt s forró könyveivel és esőkjaival árasztotta el arcját.

Ő csak egyetlen esőket mert viszonzni. Azután gyorsan, majdnem gorombán taszította el magától a bájos kísértetet.

— Appage! — rivalt a leányra.

Szerencse, hogy Mariska nem tudott latinul, vagy hogy ha értette is, tréfára vette a kemény szót.

A leány kiment. A pap odaroskadt ismét a szent szűz képe elé s ott zokogott, vergődött, mignem bepirkadt az ablakon az esküvő hajnala.

II.

Mariska tehát nincs itt többé. De áldott kis kezének nyoma még itt van mindenütt.

A könyvtár díszes könyvsorait még ő rendezte el. A butorok kifogástalan tisztasága még az ő műve, A háló-székényen fekvő szent könyvben a szebb fejezetek himzett szalagokkal vannak megjelölve. Ezeket még ő himezte. A mi ebben a mátol fogva ismét rideg fészkekben enyhe és kedves, az mind, mind Mariska lelkének, izlésének, szorgalmának egy-egy testtelen darabja.

